TÜRKİYE VE ÖZBEKİSTAN ATASÖZLERİNDE KUŞAKLARARASI TOPLUMSAL DÜZEN: KARŞILAŞTIRMALI BİR İNCELEME

Ayşegül Demir,
Doç. Dr.,
Sinop Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü,
ORCID: 0000-0002-7328-4492,ayseguldemir@sinop.edu.tr

Öz. Bu çalışma, Türkiye Türkçesi ve Özbek Türkçesi atasözlerini Türk dillerinin kültürel söz varlığında kuşaklararası toplumsal düzenin kuruluşu açısından karşılaştırmaktadır. Ölçüt örneklemeyle seçilen 32 atasözü nitel tematik analizle incelenmiştir. Bulgular, bakım ve duygusal bağ, kuşaklararası aktarım, çocuk yetiştirme, aile rolleri ve kuşak sürekliliğinde ortaklıklar bulunduğunu; rol ve sorumluluk vurgularının ise iki derlem arasında farklılaştığını göstermektedir.

Anahtar kelimeler: atasözü, karşılaştırmalı Türk dili araştırmaları, kuşaklararası ilişkiler, kültürel bellek, Türkiye, Özbekistan.

Abstract. This study compares proverbs in Türkiye Turkish and Uzbek Turkish as constructions of intergenerational social order within the cultural lexicon of Turkic languages. Thirty-two proverbs selected through criterion sampling were examined using qualitative thematic analysis. Findings reveal commonalities in care, intergenerational transmission, child socialization, family roles, and generational continuity, while emphases on roles and responsibilities differ between the two corpora.

Keywords: proverb, comparative Turkic language studies, intergenerational relations, cultural memory, Türkiye, Uzbekistan.

1. Giriş. Atasözleri, Türk dillerinin kültürel söz varlığı içinde tarihsel deneyimi, toplumsal rolleri ve değer yargılarını yoğunlaştıran kalıplaşmış dil birimleridir. Gündelik hayatta kısa ifadeler olarak dolaşıma girmelerine karşın yalnızca dilsel bir miras değildirler; bir toplumun hangi davranışı uygun, hangi ilişkiyi yükümlülük ve hangi rolü doğal kabul ettiğini de taşırlar. Bu nedenle atasözleri aile içindeki kuşak konumlarını, çocuk yetiştirme anlayışını, anne ve babaya atfedilen sorumlulukları, bakım beklentilerini ve kuşak devamlılığını incelemek için elverişli dilsel-kültürel metinlerdir. Kültürel belleğin sürekliliği yalnızca geçmişe ilişkin bilgilerin korunmasıyla değil, bu bilgilerin gündelik ilişkilere yön veren normatif şemalar hâlinde yeniden kullanılmasıyla sağlanır [2: 1-12].

Türkiye Türkçesi ile Özbek Türkçesinin atasözü repertuvarları ortak Türk kültür havzasıyla bağlantılı olmakla birlikte farklı tarihsel, siyasal ve toplumsal

dönüşüm deneyimleri içinde biçimlenmiştir. Bu durum, atasözlerindeki benzerlikleri yalnızca "ortak köken" açıklamasına indirgemeden, dil-kültür ilişkisi ve toplumsal bağlam birlikte düşünülerek ele almayı gerekli kılar. Karşılaştırmanın sosyolojik ve Türkoloji açısından değeri, aynı veya yakın metaforların aile düzeni içinde hangi otorite, bakım, emek ve karşılıklılık ilişkilerini meşrulaştırdığını göstermesinde yatar. Önceki çalışmalar Türkiye ve Özbekistan çocuk atasözleri arasındaki benzerlikleri derlemiş [9: 85-146], Türk atasözlerinde çocukluk imgesini incelemiş [7: 26-47] ve çocuk/çocukluk kavramlarını geniş sözlük havuzlarında taramıştır [4: 674-697]. Bu çalışma ise çocuklukla sınırlı kalmayarak kuşaklararası toplumsal düzeni beş analitik eksen içinde değerlendirmektedir.

Araştırmanın temel sorusu şudur: Türkiye Türkçesi ve Özbek Türkçesi atasözü derlemleri, çocuk, ebeveyn ve ardışık kuşaklar arasındaki toplumsal düzeni hangi dilsel-kültürel ve normatif kodlar aracılığıyla kurmaktadır? Bu soruya bağlı olarak iki alt soru izlenmiştir: (1) İki derlem hangi temalarda ortaklaşmakta ve ayrışmaktadır? (2) Kuşaklararası bakım, aktarım ve aile rolleri hangi metaforlar ve ahlaki yükümlülükler üzerinden ifade edilmektedir?

2. Kuramsal Çerçeve. Çalışma üç kuramsal dayanağı bir araya getirmektedir: kültürel bellek, kuşaklar sosyolojisi ve aile içi toplumsallaşma. Assmann'ın kültürel bellek yaklaşımı, toplulukların geçmişi yalnızca arşivlerde değil, tekrarlanan anlatılar, simgeler ve pratikler içinde yeniden kurduğunu vurgular [2: 5-8]. Atasözleri bu bakımdan, deneyimi soyut bir öğüde dönüştüren ve kuşaklar boyunca yeniden kullanılabilen bellek kalıplarıdır. Ancak bu kalıplar değişmeden aktarılan "donmuş" metinler değildir; yeni bağlamlarda seçilir, yorumlanır ve bazen eleştirilir.

Mannheim'ın kuşak yaklaşımı, kuşağı yalnızca biyolojik yaş benzerliğiyle değil, tarihsel konum ve ortak deneyimle ilişkilendirir [5: 276-320]. Bu çalışmada incelenen atasözleri akrabalık kuşaklarını konu edinmekle birlikte, onların anlamı toplumsal tarih içinde üretilir. "Büyük" ve "küçük", "anne-baba" ve "çocuk", "baba" ve "evlat" gibi ikilikler, yaş farkını toplumsal yetki ve sorumluluk farkına çevirir. Dolayısıyla kuşaklararası düzen, yalnızca kimlerin önce veya sonra doğduğunu değil, kimin örnek olması, kimin bakım vermesi, kimin itaat etmesi ve kimin aile sürekliliğini taşıması gerektiğini belirleyen normatif bir ilişkiler bütünüdür.

Aile içi toplumsallaşma açısından atasözleri, çocukluğu edilgen biçimlendirilme dönemi olarak kurabildiği gibi çocuğu gözlemleyen, taklit eden ve ileride kendi çocuğuna aynı ilişki örüntüsünü taşıyan bir aktör olarak da temsil eder. Bu nedenle analizde yalnızca "olumlu değerler" aranmadı; cinsiyetlendirilmiş rol dağılımları, hiyerarşi, bakımın tek yönlülüğü ve ekonomik bağımsızlık beklentisi de görünür kılındı. Böylece atasözleri, korunması gereken folklorik ürünler olmanın

yanında toplumsal düzenin eleştirel olarak okunabileceği normatif metinler olarak ele alındı.

3. Yöntem. Araştırma nitel ve karşılaştırmalı bir doküman incelemesidir. Veriler, ölçüt örnekleme yoluyla seçilmiş Türkiye Türkçesi ve Özbek Türkçesi atasözlerinden oluşmaktadır. Dâhil edilme ölçütleri şunlardır: atasözünün güvenilir bir kurumsal sözlükte veya akademik derlemede yer alması; çocuk, anne, baba, evlat, kız, oğul, torun, büyük-küçük, yetiştirme, bakım ya da kuşak sürekliliğiyle açık ilişki kurması; bağımsız bir atasözü maddesi niteliği taşıması. Dil içi normalleştirme sonrasında yinelenen kayıtlar veri setinden çıkarılmıştır.

Nihai araştırma derlemi 32 benzersiz atasözünden oluşmaktadır: Türkiye'den 12, Özbekistan'dan 20 kayıt. Sayılar eşit ülke kotasına göre belirlenmemiştir; ölçütleri karşılayan ve kaynak izi doğrulanabilen kayıtlar korunmuştur. Bu nedenle ülke sayıları istatistiksel temsil veya sıklık karşılaştırması olarak değil, betimsel derlem kapsamı olarak değerlendirilmiştir. Türkiye kayıtlarında Türk Dil Kurumu Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü ile Aksoy'un başvuru sözlüğü kullanılmıştır [1] [8]. Özbekistan kayıtlarının ana kaynağı Mirzayev, Musoqulov ve Sarimsoqov tarafından hazırlanan O'zbek xalq maqollari derlemesidir [6].

Özbekçe atasözleri özgün biçimleriyle kodlanmış, Türkçe karşılıklar anlamı izlemeye yardımcı "araştırmacı çalışma karşılığı" olarak tutulmuştur. Bu karşılıklar uzman onaylı çeviri olarak sunulmamaktadır. Yorumda özgün metin, derlemedeki tematik bağlam ve çalışma karşılığı birlikte dikkate alınmıştır. Bu karar, çeviri kaynaklı kesinlik izlenimini azaltmakta; özellikle deyimsel ve mecazlı yapılarda ihtiyatlı yorum yapılmasını sağlamaktadır.

Analiz, Braun ve Clarke'ın tematik analiz yaklaşımı izlenerek yürütülmüştür [3: 77-101]. İlk okumada açık aile ve kuşak göstergeleri işaretlenmiş; ikinci okumada bakım, model alma, toplumsallaşma, cinsiyetlendirilmiş roller ve soy devamlılığı kodları oluşturulmuştur. Benzer kodlar beş ana temada birleştirilmiştir. Her kayıt tek bir baskın ana temaya atanmış; anlam zenginliği ikincil kodlarda korunmuştur. Kodlama tamamlandıktan sonra bütün kayıtlar kod kitabındaki dâhil etme ve dışlama ölçütleriyle yeniden karşılaştırılmış; tema toplamları, kaynak izleri ve yinelenen kayıtlar denetlenmiştir. Kod kitabı, kaynak izi ve tekilleştirme kararları nihai veri dosyasında kilitlenmiştir. Dağılım Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Nihai derlemin ülke ve tema dağılımı

Ana tema	Türkiye	Özbekistan	Toplam
Bakım, karşılıklılık ve duygusal bağ	4	6	10
Kuşaklararası aktarım ve model alma	4	4	8
Çocuk yetiştirme ve toplumsallaşma	2	3	5
Aile rolleri ve toplumsal cinsiyet	1	4	5
Yaşam seyri ve kuşak sürekliliği	1	3	4
Toplam	**12**	**20**	**32**

4. Bulgular

4.1. Bakım, karşılıklılık ve duygusal bağ

Derlemin en geniş teması on atasözüyle bakım, karşılıklılık ve duygusal bağdır. Türkiye örneklerinde annelik, yakınlık ve koruyucu otorite üzerinden; Özbekistan örneklerinde ise bakım emeğinin kuşaklar boyunca aşağıya doğru akışı ve davranışın sonraki kuşakta karşılık bulması üzerinden kurulmaktadır. “Bir baba dokuz evladı besler, dokuz evlat bir babayı beslemez” sözü, ebeveyn bakımının yoğunluğuyla yetişkin çocukların bakım sorumluluğu arasındaki ahlaki asimetriyi görünür kılar [8]. Burada bakım, yalnızca duygusal yakınlık değil, yerine getirilmediğinde eleştiri üreten kuşaksal bir borçtur.

Özbekistan derlemindeki “Men kuyarman bolamga, bolam kuyar bolasiga” ifadesi, bakımın doğrudan geri dönüşünden çok ardışık kuşaklara aktarılmasını anlatır [6: 139]. “Otangga qilganingni bolangdan ko‘rarsan” ise davranışın döngüsel karşılığını ahlaki bir yaptırım biçiminde kurar [6: 139]. Bu iki örnek birlikte okunduğunda karşılıklılığın aynı iki kişi arasında gerçekleşmesi gerekmediği görülür: verilen bakım veya gösterilen tutum, aile zinciri içinde sonraki ilişkiye taşınır. “Onaning ko‘ngli bolada, bolaning ko‘ngli dalada” sözü de anne ilgisiyle çocuğun dış dünyaya yönelimi arasındaki duygusal asimetriyi kaydeder [6: 139].

4.2. Kuşaklararası aktarım ve model alma

Sekiz atasözü, kuşaklararası aktarımı aile benzerliği, rol modeli ve eylemlerin sonraki kuşağa etkisi üzerinden kurmaktadır. Türkiye’de “Anasına bak kızını al, kenarına bak bezini al” sözü kişilik ve davranışı anne-kız benzerliği üzerinden öngörür [8]. “Oğlan dayıya, kız halaya çeker” ifadesi aynı yaklaşımı geniş akrabalık çizgisine taşır [1: 273]. “Baba koruk yer, oğlunun dişi kamaşır” sözü ise bir kuşağın eyleminin bedelini sonraki kuşağın ödeyebileceğini belirterek aktarımı yalnızca olumlu değer devri olmaktan çıkarır [8].

Özbek örneklerinde aktarım, benzerlik ve eylem metaforlarıyla ifade edilir. “Daraxtiga ko‘ra — mevasi, ota-onasiga ko‘ra — bolasi” sözü çocuk ile ebeveyn arasındaki benzerliği ağaç ve meyve ilişkisiyle kurar [6: 78]. “Katta arava qaydan yursa, kichik arava shundan yurar” sözü büyük arabanın izini küçük arabanın izlemesi üzerinden davranışın yönünü kıdemli kuşağa bağlar [6: 78]. “Ota g‘ayratli bo‘lsa, bola ibratli bo‘lar” ifadesi de çocuğun örnek niteliğini yetişkin davranışıyla ilişkilendirir [6: 78]. Ortak örüntü, ebeveynin sözlü öğüdünden önce gündelik davranışının öğretici olmasıdır. Ayrışma ise Türkiye örneklerinde soy ve akrabalık benzerliğinin, Özbek örneklerinde gözlem ve davranış aktarımının daha görünür olmasıdır; bu gözlem derlem içi nitel yoğunluğa ilişkindir, evrene genellenemez.

4.3. Çocuk yetiştirme ve toplumsallaşma

Beş atasözü çocuğu yetiştirilmesi ve yönlendirilmesi gereken bir toplumsal özne olarak kurmaktadır. “Ağaç yaşken eğilir” sözü, çocukluğu müdahalenin etkili olduğu erken dönem olarak kodlar [8]. “Çocuğa iş buyuran, ardınca kendi gider” ise yetişkinin çocuk emeğine duyduğu güvenin sınırlı olduğunu ve hiyerarşik bir yeterlik varsayımını yansıtır [8]. Bu söz, güncel çocukluk sosyolojisi açısından betimleyici olduğu kadar eleştirel okunmalıdır; çünkü çocuğun bağımsız fail olma kapasitesini sınırlı kabul eder.

Özbekistan derleminde “Bola — loy, ona — kulol” metaforu çocuğu balçık, anneyi çömlekçi olarak konumlandırır [6: 78]. “Suv bilan ekin o‘sar, tarbiya bilan — odam” sözü biyolojik büyüme ile toplumsal insan oluşunu ayırır ve terbiyeyi insanlaşmanın koşulu sayar [6: 79]. “Bola ko‘rganini qilar, ota — bilganini” ifadesi ise çocuğun gözlem yoluyla öğrenmesini yetişkinin birikimiyle karşılaştırır [6: 78]. Bu tema, iki derlemde de çocukluğun kendiliğinden değil, yetişkin rehberliği ve toplumsal öğrenme içinde biçimlenen bir evre olarak kurulduğunu göstermektedir.

4.4. Aile rolleri ve toplumsal cinsiyet

Beş atasözü anne, baba, kız ve oğula farklı sembolik roller atfetmektedir. Türkiye örneği “Ana kızına taht kurar, kız bahtı kocadan arar”, annenin hazırlayıcı emeğini kabul ederken kızın geleceğini evlilik ilişkisine bağlar [8]. Bu söz, tarihsel aile düzenindeki kadınlık beklentisini yansıtmakta; güncel norm olarak onaylanmaktan çok kültürel cinsiyet kodunun belgesi olarak değerlendirilmektedir.

Özbekistan derleminde “Ota — bilak, ona — yurak” sözü babayı güç/kol, anneyi duygu/yürek üzerinden tamamlayıcı fakat ayrıştırılmış rollere yerleştirir [6: 128]. “Otadan — o‘g‘il, onadan — qiz” ifadesi aktarımı baba-oğul ve anne-kız çizgisinde cinsiyetlendirir [6: 78]. “Ota — aql, ona — idrok” sözü anne ve babaya farklı fakat tamamlayıcı zihinsel nitelikler atfeder [6: 128]. “Farzand baxti — ona taxti, farzand kamoli — ota jamoli” sözünde çocuğun mutluluğu annenin, olgunluğu ise babanın sembolik statüsüyle ilişkilendirilir [6: 139]. Bu örnekler aileyi yalnızca

dayanışma alanı değil, güç, duygu, beceri ve itibarın cinsiyete göre dağıtıldığı bir kurum olarak görünür kılar.

4.5. Yaşam seyri ve kuşak sürekliliği

Dört atasözü yetişkinleşme, ekonomik bağımsızlık, torun ve soy devamlılığına odaklanmaktadır. “Baba malı tez tükenir, evlat gerek kazana” sözü evlat olma konumundan üretken yetişkinliğe geçişi ekonomik öz-yeterlik üzerinden tanımlar [1: 173]. Özbek örneklerinde “Kuyovdan nevara qolar, nevaradan evara qolar” ve “Ona — daraxt, bola — meva” ifadeleri aileyi ardışık kuşakların sürekliliği şeklinde kurar [6: 139]. “Yetti yoshga yetguncha, yer to‘qmog‘in yersan; yetmish yoshga yetguncha, el to‘qmog‘in yersan” sözü ise yaşam boyunca bireyin çevre ve toplumla sınanmasını yedi ve yetmiş yaş karşıtlığı içinde ifade eder [6: 78]. Derlem yaşlılık hakkında bağımsız ve yoğun bir temsil sunmadığı için bu örnekten hareketle yaşlılığa ilişkin genel bir kültürel model ileri sürülmemiştir.

5. Tartışma

Bulgular, iki derlemde kuşaklararası düzenin biyolojik akrabalıktan daha geniş bir normatif alan olarak kurulduğunu göstermektedir. Ebeveynlik, doğurmanın yanı sıra yetiştirme ve örnek olma; çocukluk, yalnızca küçük yaşta bulunmanın yanı sıra terbiye edilme ve gözlem yoluyla öğrenme; kuşak sürekliliği ise yalnızca soyun devamı değil, davranışların ve bakım kalıplarının yeniden üretilmesi anlamına gelmektedir. Bu sonuç, atasözlerinin kültürel belleği gündelik eyleme bağlayan kısa norm metinleri olduğu görüşünü destekler.

Bakım temasının derlem içinde en geniş kategori olması, aile dayanışmasının merkeziliğine işaret eder; ancak bu dayanışma eşit ve karşılıklı bir alışveriş olarak sunulmaz. Anne ve babanın çocuğa yönelen emeği yoğunlaştırılırken, çocuğun ebeveyne dönüşü kimi sözlerde yetersizlik veya gelecekte kendi çocuğundan karşılık görme tehdidiyle düzenlenir. Dolayısıyla dayanışma, sevgi kadar ahlaki borç ve toplumsal denetim üretmektedir. Bu nokta, atasözlerini yalnızca “güzel değerlerin taşıyıcısı” olarak okumanın yetersizliğini gösterir.

Toplumsal cinsiyet kodları da benzer biçimde çift yönlüdür. Anne, bakım, yürek ve yetiştirme; baba ise güç, akıl, gayret ve ekonomik sorumlulukla ilişkilendirilir. Bu ayrım tarihsel aile işbölümünü görünür kılarken söz konusu rolleri doğallaştırma potansiyeli taşır. Güncel sosyolojik okuma, bu ifadeleri bugünün ailelerine uygulanacak reçeteler değil, belirli bir normatif düzenin kültürel kayıtları olarak değerlendirmelidir. Böyle bir yaklaşım kültürel mirası reddetmeden, miras içindeki hiyerarşi ve eşitsizlikleri tartışmaya açar.

Türkiye ve Özbekistan örneklerindeki ortaklıklar, hazır ve değişmez bir “tek kültür”ün kanıtı olarak yorumlanmamalıdır. Ortak metaforik repertuvar, benzer aile sorunlarına verilen tarihsel cevapları gösterebilir; fakat sözlerin günümüzde kullanım

sıklığı, kabul düzeyi ve kuşaklara göre anlamı bu doküman çalışmasıyla belirlenemez. Mannheim'ın yaklaşımı hatırlandığında, aynı atasözünün farklı kuşak konumlarında farklı biçimlerde benimsenebileceği veya eleştirilebileceği açıktır [5: 276-320]. Bu nedenle sonraki çalışmalar genç, orta ve ileri yaş gruplarının aynı atasözlerini nasıl yorumladığını görüşmelerle inceleyebilir.

6. Sonuç

Bu çalışma, Türkiye Türkçesi ve Özbek Türkçesinden seçilen 32 atasözünün kuşaklararası toplumsal düzeni beş tema üzerinden kurduğunu ortaya koymuştur. En belirgin örüntü, bakım ve duygusal bağın aile ilişkilerini ahlaki yükümlülüğe dönüştürmesidir. Kuşaklararası aktarımda ebeveyn davranışı model olarak öne çıkmakta; çocuk yetiştirme söylemi çocuğu biçimlendirilebilir bir özne olarak konumlandırmaktadır. Aile rolleri anne ve babaya farklı duygusal, ekonomik ve sembolik görevler yüklerken yaşam seyri sözleri bağımsızlaşma ile soy sürekliliğini ilişkilendirmektedir. Böylece atasözlerinin dilsel kalıpları, kültürel bellek ile aile içi toplumsal düzen arasında bağ kuran normatif araçlar olarak görünür olmaktadır.

Çalışmanın özgün katkısı, Türkiye–Özbekistan karşılaştırmasını benzer atasözlerini yan yana getirme düzeyinin ötesine taşıyarak dilsel-kültürel metaforlar aracılığıyla kurulan kuşaklararası otorite, bakım, toplumsallaşma ve aile içi rol dağılımını bütüncül bir sosyolojik çerçevede çözümlemesidir. Böylece atasözleri, yalnızca ortak kültürel mirasın göstergeleri olarak değil, kuşaklararası toplumsal düzeni üreten ve aktaran normatif dil birimleri olarak ele alınmıştır. Bununla birlikte araştırma, ölçüt örneklemeyle oluşturulan sınırlı ve ülke sayıları eşit olmayan bir derlemeye dayanmaktadır; atasözlerinin güncel kullanım sıklığı ölçülmemiş, Özbekçe ifadelerin Türkçe karşılıkları ise özgün metin esas alınarak araştırmacı tarafından çalışma karşılığı biçiminde hazırlanmıştır. Bu nedenle bulgular istatistiksel veya ulusal temsil iddiası taşımamakta, incelenen derlemle sınırlı nitel örüntüler olarak değerlendirilmektedir. Gelecek çalışmalarda derlemin genişletilmesi, çalışma karşılıklarının Özbek Türkçesi uzmanlarınca doğrulanması ve farklı kuşak gruplarıyla alımlama araştırmalarının yürütülmesi, Türk dillerinin kültürel söz varlığındaki kuşak temsillerinin güncel toplumsal kullanımını daha kapsamlı biçimde açıklayacaktır.

Kaynakça

[1] Aksoy, Ö. A. (1995). Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü 1: Atasözleri Sözlüğü. İstanbul: İnkılâp.

[2] Assmann, J. (2011). Cultural Memory and Early Civilization: Writing, Remembrance, and Political Imagination. Cambridge: Cambridge University Press. https://doi.org/10.1017/CBO9780511996306

[3] Braun, V. ve Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. Qualitative Research in Psychology, 3(2), 77-101. https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa
[4] Duran, E. ve Cengiz, Ş. (2022). Türk atasözlerinde çocuk ve çocukluk kavramı. Folklor Akademi Dergisi, 5(3), 674-697. https://doi.org/10.55666/folklor.1158894
[5] Mannheim, K. (1952). The problem of generations. P. Kecskemeti (Ed.), Essays on the Sociology of Knowledge içinde (ss. 276-320). London: Routledge & Kegan Paul.
[6] Mirzayev, T., Musoqulov, A. ve Sarimsoqov, B. (Haz.). (2005). O‘zbek xalq maqollari. Toshkent: Sharq.
[7] Özkan Kunduracı, H. K. ve Avcı, N. (2020). Türk atasözlerinde çocukluk: Göstergebilimsel bir bakış. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 9(1), 26-47.
[8] Türk Dil Kurumu. (2026). Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü. https://sozluk.gov.tr/ (Erişim tarihi: 2 Ekim 2026).
[9] Yurtbaşı, M. (2014). Özbekistan’dan ve Anadolu’dan çocuk atasözleri. Motif Akademi Halkbilimi Dergisi, 7(13), 85-146.